

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS
PROVINSIALE EKSAMEN
JUNIE 2018
GRAAD 11

REKENINGKUNDE
MEMORANDUM

19 bladsye

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS
PROVINSIALE EKSAMEN

REKENINGKUNDE

MEMORANDUM

Merk beginsels:

1. Strafpunte vir vreemde inskrywings word slegs toegeken indien die kandidaat nie elders in die vraag vir die item punte verloor nie.
(Geen vreemde strafpunte vir misplaasde items nie)
2. Volpunte vir 'n korrekte antwoord. Indien antwoord verkeerd is, merk die korrekte werk wat verskaf word
3. Indien 'n voorafveranderde syfer as 'n finale syfer getoon word, gee punt deur die deelmerkmetode vir die syfer. (Nie die metodemerk vir dié antwoord nie)
4. Tensy anders aangedui moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer oorweeg word by die merk van die vraag. As geen + of - teken of 'n hakkie gebruik word nie aanvaar die syfers is positief.
5. Waar aangedui mag gedeeltelike punte toegeken word om onderskeid te tref tussen die kwaliteit van die antwoorde van kandidate.
6. Waar metodemerk toegepas word vir werk gedoen, moet die merker seker maak van die redelikheid van die antwoord voordat punte gegee word.
7. Wanneer metodepunte toegeken word maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat nie korrek is nie.
8. Kode f = vreemde item

VRAAG 1**(40 punte; 24 minute)**

1.1.1	Verouderde tjek ✓
1.1.2	Aftrekorder ✓
1.1.3	Bankkostas ✓
1.1.4	Geweierde tjek ✓
1.1.5	Oortrokke rekening ✓

5

5

1.2.1 Algemene grootboek

Bank

B1

Debiteure kontrole ✓	1 000 ✓	Saldo	9 228 ✓
Donasies ✓	420 ✓	Debiteure kontrole ✓	600 ✓
		Verkope	720 ✓
		Onttrekkings ✓	1 440 ✓
		Bankkostas ✓	80 ✓
		Rente op Oortrokke rekening ✓	60 ✓
		Handelsvoorraad ✓	540 ✓
		Verkope	10 000 ✓
Saldo	21 248		
	22 668		22 668
		Saldo	21 248 ✓

18

18

1.2.2 Berei die bank versoeningsstaat voor soos op 30 Junie 2018.

	Debiet	Krediet
Saldo soos per bankstaat	18 948☑	
Uitstaande deposito		5 620✓
Uitstaande tjeks		
• 503	5 648✓	
• 537	212✓	
• 549	1 420✓	
• Uitstaande EFO betaling	640✓	
Kredietbalans soos per bankrekening		21 248 ☑
Berekening vir albei totale moet dieselfde wees	26 868☑	26 868 ☑

Nie-toepaslike inskrywing -1 maksimum -2

9

9

1.2.3 (a)	Hoekom behoort die ouditeur bekomeerd te wees oor die verskil van R10 000?	
	Enige 2 x ✓ ✓	
	Die moontlikheid van rollende kontant	
	Bedrog	
	Verduistering van fondse	
		4
		4

(b)	Watter interne beheermetodes, behalwe 'n bankversoening, kan die besigheid implementeer om te voorkom dat dit weer gebeur? Gee TWEE metodes.	
	Enige 2 x ✓ ✓	
	Verdeling van dienste	
	EFO depositos en betalings	
	Eienaar doen self die banksake	
	SMS-boodskappe vanaf die bank ontvang	
		4
		4

40

40

	VRAAG 2	(20 punte; 12 minute)	
2.1	Kies 'n beskrywing van KOLOM B wat by die begrip in KOLOM A pas.		
2.1.1	D✓		
2.1.2	C✓		
2.1.3	A✓		
2.1.4	B✓		
			4
			4

2.2 KREDITEUREGROOTBOEK VAN RAI HANDELAARS OP 31 JULIE 2018

Saldo soos per grootboek rekening	6 038	
Fout reggemaak op faktuur 4260✓	(2 700)✓✓	
Rente✓	69✓	
Een deel korrek	3 407☑	6
		6

2.3 KREDITEUREVERSOENINGSTAAT OP 31 JULIE 2018

Saldo soos per Krediteurestaat	14 846	
Afslag nog nie opgeteken nie	(320)✓✓	
Kredietnota 261 verkeerdelik ingeskryf	(50)✓✓	
Tjek 2368 uitgereik nadat die staat uitgereik is	(10 000)✓	
Afslag ontvang nadat die state voltooi is	(1 069)✓	
Saldo soos per Krediteurgrootboek	3407☑	
Een deel korrek		7
		7

2.4	Verduidelik hoekom die krediteurskontrolerekeningsbalans altyd dieselfde as die totaal van die krediteurelys moet wees.	(2)
	• Beide word vanaf dieselfde inligtingsdokumente opgestel. ✓ • Die krediteurebeheer rekening is 'n opsomming van die krediteuregrootboek. ✓	

2.5	Wat is die doel daarvan om 'n krediteureversoening te doen?	(1)
	Om die balans van die staat of rekening van die besigheid te versoen met die rekords van die besigheid. ✓	

3

3

20

20

VRAAG 3**(60 punte; 36 minute)**

3.1

Nr.	Antwoord
3.1.1	D ✓
3.1.2	B ✓
3.1.3	G ✓
3.1.4	F ✓
3.1.5	C ✓

5

5

3.2.1

Berekenings	Bedrag
Ou toerusting:	
405 000 ☒ x 20% ✓ =	81 000 ☒
Nuwe toerusting:	
60 000 ✓ x 20% = 12 000 ✓ / 12 x 3 ✓ =	3 000 ☒
Totale waardevermindering vir die jaar	84 000 ☒

8

8

3.2.2 WAARDEVERMINDERINGSKEDULE OP VOERTUIG VERKOOP

Datum	Prys	Waardevermindering	Opgehoopte vermindering	Drawaarde
2015/12/31	160 000 ✓	8 000 ✓✓	8 000	152 000 ☒
2016/12/31	160 000	15 200 ✓✓	23 200 ☒	136 800 ☒
2017/07/01	160 000	6 840 ✓✓	30 040 ☒	129 960 ✓✓

13

13

3.2.3

**ALGEMENE GROOTBOEK VAN WESTVILLE AFLEWERAARS
NOMINALE REKENINGE AFDELING
BATEVERKOPE N 20**

Datum	Besonderhede	Bedrag	Datum	Besonderhede	Bedrag
Jul 01	Voertuie ✓	160 000 ✓	Julie 01	Opgehoopte waardevermindering: Voertuie ✓	30 040 ☒
				Bank ✓	89 960 ☒
				Verlies op verkoop van vaste bates ✓	40 000 ✓
		160 000			160 000

8

8

Berekening vir waardevermindering op voertuie:**Ou voertuie:**

$$1\,340\,000 - 160\,000 = 1\,180\,000$$

$$530\,000 - 23\,200 = 506\,800$$

$$1\,180\,000 - 506\,800 = 673\,200 \times 10/100 = 67\,320$$

3.2.4

**WESTVILLE AFLEWERAARS
NOTAS TOT FINANSIËLE STATE SOOS OP 31 DESEMBER 2017**

VASTE / TASBARE BATES	Grond en geboue	Voertuie	Toerusting
Drawaarde aan die begin van die jaar	740 000	810 000 ☒	285 000 ☒
Kosprys	740 000 ✓	1 340 000 ✓	405 000 ☒
Opgeloopte waardevermindering		(530 000)	(120 000)
Bewegings			
Aankope teen kosprys	62 000 ✓		60 000 ✓
? Verkope teen drawaarde ✓		(129 960) ☒	
Waardevermindering vir die jaar (6 840 ☒ + 67 320 ✓✓)		(74 160)	(84 000) ☒
Drawaarde aan die einde van die jaar	802 000	605 880 ☒	261 000 ☒
Kosprys	802 000 ✓	1 180 000 ✓	465 000 ☒
Opgehoopte waardevermindering		(574 120) ☒	(204 000) ☒

20

20

3.3	Die eienaar is bekommerd oor die swak toestand van die vaste bates asook dat die syfers vir die vaste bates in die boeke en in die finansiële state onbetroubaar lyk. Jy is aangestel as die nuwe interne ouditeur. Gee DRIE voorstelle hoe om die potensiële probleem op te los.
	Enige DRIE ✓✓ ✓✓ ✓✓ • fisiese sekuriteit moet verbeter word (bv.kameras, veiligheidswagte) • behoorlike logboeke (aangetekende rekords) moet ingestel word, alle werknemers moet dit invul • behoorlike toesig – steekproewe op berekeninge, opskryf van transaksies • die vastebateregister moet te alle tye op datum gehou word en gereeld nagegaan word • skeiding van pligte – die verskillende aspekte met betrekking tot vaste bates moet nooit deur een persoon alleen gedoen word nie • behoorlike toestemming vir aankope en verkope van vaste bates (Enige ander redelike antwoord)

6

6

60

60

VRAAG 4

(50 punte; 30 minute)

ALGEMENE GROOTBOEK VAN BEMBE.....

BALANSSTAATREKENINGE AFDELING

Lopende rekening: B. Bembe

Dr

Cr

	Saldo	b/ d	√2 300		Rente op kapitaal✓		☑36 200
	Onttrekkings: Bembe✓ (25 000 + 45 000)		√√70 000		Salaris Bembe✓		☑323 300
	Verdelings- rekening✓		☑250 300				
	Saldo		60 750		Bonus: Bembe✓		☑23 850
			383 350				383 350
					Saldo		☑60 750

13

13

BEREKENINGE:

SALARIS: BEMBE

$$26\,500 \times 10 = 265\,000\checkmark$$

$$26\,500 \times 110/100 = 29\,150\checkmark \times 2 = 58\,300\checkmark$$

$$\text{TOTAAL} = 323\,300$$

RENTE OP KAPITAAL: BEMBE

$$360\ 000 - 140\ 000 = 220\ 000$$

$$220\ 000 \sqrt{} \times 12/100 \times 5/12 \sqrt{} = 11\ 000$$

$$360\ 000 \sqrt{} \times 12/100 \times 7/12 \sqrt{} = 25\ 200$$

$$\text{TOTAAL} = 36\ 200 \checkmark$$

8

8

4.2

Verdelingsrekening**F**

	Rente op kapitaal✓	☒ 59 400			Wins en verlies✓		☒ 1 200 000
	Salaris: Bembe✓	☒ 323 300					
	Salaris: McCarthy✓	✓389 200					
	Bonus: Bembe✓ 26 500 x 90/100	✓✓23 850					
	Bonus: McCarthy✓	✓✓28 800					
	Lopende rekening: Bembe✓	☒ 250 300					
	Lopende rekening: McCarthy✓	✓125 150					
		1 200 000					1 200 000

18

18

4.3 Bereken die persentasie wins verdien deur McCarthy op sy algemene aandele. Behoort hy tevrede te wees? Motiveer jou antwoord. (11)

$$\frac{389\,200\checkmark + 28\,800\checkmark + 23\,200\checkmark}{(760\,000\checkmark + 680\,000\checkmark + 4\,500\checkmark - 12\,300\checkmark)/2\checkmark} \times \frac{100}{1}$$

$$= \frac{441\,200}{716\,100}$$

$$= 62\% \checkmark$$

Ja $\checkmark$ die vennoot behoort tevrede te wees met sy winste. Dit is baie meer as wat hy van enige ander belegging sou kry. $\checkmark$

11

11

50

50

VRAAG 5**(75 punte; 45 minute)****5.1**

5.1.1	E✓
5.1.2	C✓
5.1.3	A✓
5.1.4	B✓
5.1.5	D✓

5
5

5.2 INKOMSTE STAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2018

	Nota	
Verkope (2 436 000√ – 12 000√)	3	☑2 424 000
Koste van verkope	1	√(1 235 000)
Brutowins	1	☑1 189 000
Ander bedryfsinkomste	1	☑244 616
Kommissie inkomste (12 396√ + 1 170√)	3	☑13 566
Huurinkomste (246 400 √ – 19 600√√)	4	☑226 800
Oninbareskulde verhaal	1	√2 475
Korting ontvang	1	√1 775
Bruto bedryfsinkomste	1	☑ 1 433 616
Bedryfsuitgawes	2	☑√(1 070 016)
Versekering (4 260√ – 220√)	3	☑4 040
Oninbare skulde (1 730√ + 1 170√√)	4	☑2 900
Korting toegestaan (2 340√ – 150√)	3	☑2 190
Bankkoste	1	√7 410
Salarisse en lone (780 00√ + 27 400√ + 1 350√ + 1 370√ + 274√ + 274√)	7	☑810 668
Skryfbehoeftes (27 000√ – 700√ – 3 650√)	4	☑22 650
Telefoonrekening (43 200√ + 2 800√)	3	☑46 000
Verpakkingsmateriaal (1 860√√ + 12 100√ – 1 800√)	5	☑12 160
Reklame	1	√14 690
Water en elektrisiteit	1	√76 090
Voorraadverliese (5 000 x 30/100)	3	√√1 500
? Voorsiening vir slegte skulde aanpassing	2	√√163
? Waardevermindering	1	√46 920
? Diverse uitgawes	2	☑☑22 635
Ontbrekende getal		
Bedryfswins	2	☑√363 600
Kontroleer bewerking = 15% van verkope		
Rente inkomste (2 300√ + 1 630√)	3	☑3 930
Wins voor rente uitgawes	1	☑367 530
Rente uitgawe (312√ + 75 000√√)	4	☑ (75 312)
Netto wins vir die jaar	2	☑√292 218

70

70

75

75

VRAAG 6

(55 punte; 33 minute)

6.1	Noem DRIE partye wat belang sal hê by die resultate van die finansiële state. Staaf jou antwoord met redes vir ELKEEN. (6)	
	Enige DRIE $\sqrt{\quad}$ $\sqrt{\quad}$ $\sqrt{\quad}$	
	Finansiële instansies – om kort of langtermyn krediet te verskaf	
	Handelskrediteure – om te bepaal of die besigheid genoegsame bates het om in kontant om te sit om lopende aanspreeklikhede te dek	
	SAID – om te bepaal of die belastingsopgawe korrek voltooi is	
	Werknemers / Vakbonde – stel belang om sodoende vas te stel of salarisse en lone redelike vergoeding is	
	Eienaar / besitter – Om die winsgewendheid van die besigheid te monitor	
		6
		6

6.2.1 BALANSSTAAT OP .....

BATES	Nota	
Nie-lopende bates nie	1	☒ 2 239 000
Vaste / tasbare bates (780 000√ + 78 000√ + 98 000√ + 800 000√)	5	☒ 1 756 000
Finansiële bates:		
Vaste deposito	3	☒ 483 000
Lopende bates		305 600
Handelsvoorraad (32 000√ + 1 700√)	3	☒ 33 700
Handels en ander ontvangbare goedere (48 000√ – 2 300√ + 16 000√ + 4 000√ – 2 000√)	6	☒ 63 700
Kontant en kontant ekwivalente (1 200√ + 207 000√)	3	☒ 208 200
Totale bates	1	☒ 2 544 600
AANDELE EN LASTE		
Kapitaal en reserwes / Eienaars se aandele		2 145 100
Kapitale		1 501 570
Lopende rekeninge		643 530
Nie-lopende laste		224 000
Verbandlening (350 000√ + 15 000√ – 78 000√ – 63 000√)	5	☒ 224 000
Lopende laste	1	☒ 175 500
Handels en ander betaalbares (45 000√ + 4 500√ + 12 300√ + 5 400√ + 3 300√ – 2 000√ + 32 000√)	8	☒ 100 500
?Oortrokke rekening ✓	2	√12 000
?Kort termynlening ✓	2	☒ 63 000
Totale Kapitaal en laste		2 544 600

40

40

6.2.2 Bereken die volgende verhoudings en lewer kommentaar op die vloeibaarheid van die besigheid.	
(a)	Bereken die Bedryfsverhouding. (3)
	305 600✓ :175 500☑ 1.74:1☑
(b)	Bereken die Vuurproefverhouding. (4)
	305 600✓ -33 700☑ :175 500☑ 279 100:175 500 1.54:1☑
(c)	Kommentaar. (2)
	Enige 2 ✓✓ Die vloeibare posisie van die besigheid is gunstig. Die besigheid sal nie kontantvloei probleme ondervind nie. Die bedryfsverhouding toon bates van 1,74 wat höher is as die lopende laste. Die vuurproefverhouding toon bates van 1,54 wat höher is as die lopende laste.

9

9

55

55

300

300